
РЕЧ ГОСТУЈУЋЕГ УРЕДНИКА

Питање односа религије и политике у Европи је веома сложено, и као такво, инспирисало је важне дебате које су нарочито постале интересантне након прославе одржане у славу француског закона о секуларној држави (9. децембра 1905.¹). Штавише, питање секуларности је од толике важности да постоје и компаративне анализе по том питању између Европе и Америке.² Али још један кључни проблем је питање верске слободе.³ Овде нећу помињати нека шира спорења као што су питања приступа – социолошки, философски и политиколошки.⁴

Овај број часописа *Политикологија религије* се савршено уклапа у ову област истраживања и дебату која све више и више карактерише социологију а нарочито социологију религије, дебата која се прелива и на ниво Европе и појединачних европских држава, и чије особености морају бити детаљно анализиране и циљу избегавања генерализација и интерпретација које нису адекватне емпиријским подацима. Управо из тог разлога су чланци у овом броју конкретни по својим темама, али и терминима објављивања (одличан пример је чланак о Уједињеном Краљевству, у којем је Мајкл П. Хорнсби-Смит сачекао резултате избора из маја 2015. не би ли их анализирао у свом раду).

Слика коју нуди овај број, иако само делимична, даје приказ стања од Скандинавије (Линдберг) до срца Европе и Пољске (Пјетр Бургонски), од Уједињеног Краљевства (Мајкл П. Хорнсби-Смит) до Француске (Филип Портје), па све до Шпаније (Алфонсо Перес-Аготе) и Италије (Симоне К. Мартини). Неки од аутора су млади научници, а неки су и друштвоњаци са дугом каријером. Овакав распоред гарантује како искуство, тако и оригиналност приступа.

У првом чланку Линдберг још једном истиче немогућност хомогенизовања битно различитих искустава у оквиру истог херменеутичког значења у којем не би требало говорити уопштено о „нордијским земљама“ када је у питању однос политике и доминантне лутеранске религије, ако рецимо Данска, и у мањем нивоу Норвешка и Шведска, потврђују Диркемову хипотезу о религиозној основи солидарности у друштву, док у случају Финске и Исланда то није случај, а чак и ако јесте, у много мањој мери.

1 Cipriani Roberto, „Religione, politica e laicità“, in: *Religija, politika, pravo*, Institut za uporedno pravo, Mitropolija Crnogorsko-primorska i Centar za proučavanje religije i versku toleranciju, Beograd-Budva, 2015, pp. 805-23.

2 Joppke Christian, *The Secular State under Siege. Religion and Politics in Europe and America*, Polity Press, Cambridge, 2015. Norris Pippa, Inglehart Ronald, *Sacred and Secular. Religion and politics Worldwide*, Cambridge University Press, Cambridge, 2004, 2011.

3 Baldwin Clive, *Aux frontières de la liberté de religion, Projet*, 342, 2014, pp. 45-52.

4 Portier Philippe, *Philosophie, politique et religion. Une exploration des paradigmes contemporains*, *Archives des Sciences Sociales des Religions*, 169, 2015, pp. 263-283.

Хорнсби-Смит, након исцрпне историјске анализе са фокусом на ефекте протестантске Реформације, прави заокрет ка динамици која постоји данас у УК у којој се веза између политике и религије дели на четири историјски различита дела (Енглеска, Велс, Шкотска, Северна Ирска) и у којима англиканци подржавају Конзервативну а католици Лабуристичку партију, док су у случају либералних демократа и англиканци и католици једнако распоређени. Аутор упућује на емпиријске студије и изражава веровање да је јавна улога религије у опадању⁵ – са изузетком Ирске, где је пад стао – и да је потиснута у приватну сферу. Генерално, изгледа да верски актери у УК не утичу пуно на владину политику. Истовремено, присуство ислама у УК постоје све више и више важно.

У Француској, питање жена је у жижи интересовања Филипа Портиеа који се пита какав допринос може имати доминација секуларизма према процесу родне еманципације и прихватања права на једнакост. Француски социолог је инспирисан философијом Катарином Кинцлер. Он истиче и истрајност хијерархијског принципа који спречава поштовање људских права, бар до 60тих година прошлог века, и поставља питање различитости, које је у периоду 1960-1990., било прихваћено до одређеног степена. Међутим, због притиска ислама, у скорије време је дошло до прихватања једног универзалистичког приступа.

Што се тиче Шпаније, допринос Перес-Аготеа се фокусира на модернизацију и њене последице, као што је одређен степен верског субјетивизма који има тенденцију да минимизује ефекте секуларизације и да означи важан утицај мигрантских таласа који продукују одређен степен идентификације између религије (као додате вредности) и културе. У исто време долази до јасног опадања верског припадања католицизму, који је 1965. године био чак на 83%, да би до 2008. тај степен пао на 27.7%. Овај процес указује и на транзицију са верске праксе на праксу не-практиковања вере, са растом од 15% на 45% за оне који је не практикују католицизам, и то за само 40 година. Али, Црква и даље задржава своје место у јавној арени, иако долази до раста културног и верског плурализма, који није баш мио католичкој хијерархији.

У Италији је однос између католицизма и политике, како Симон К. Мартино тврди, одавно успостављен. Зато не треба да нас изненади да је католичка идеолошка перцепција најважнија у објашњавању државне политичке ситуације. Ово се потврђује постојањем политичких партија које су инспирисане католицизмом, акцијама „цивилне религије“ и сталним упућивањем на католичко учење у питањима од јавног интереса. Али тај сценарио се мења: због исламске имиграције. Католицизам постаје све више и више интернационализован и постојање непрестаних друштвено-економских криза тера Цркву да се прилагођава ако жели да преживи.

5 Cited by Hornsby-Smith: Bruce Steve, *We Don't Do God. The Long Divorce of Religion and National Identity in Britain 1832-2008*, *Journal for the Study of British Culture*, 16 (2), 2009, pp. 117-130.

Рад Пјотра Бургонског је више везан за Европску заједницу и у њему он покушава да објасни неке догађаје у његовој земљи, Пољској, у односу на ставове Пољака према усвајању текста који је припремила радна група САНВИО (Комитет за превенцију и борбу против насиља против жена и насиља у породици). Сама Црква је укључена у ову дебату питањем да ли треба да се сложи са европском политиком једнакости и не-дискриминације. Њена оријентација, прихватљива као поштовање моралне обавезе једне хришћанске нације, се оцењује од стране оних који су умешани у јавну дискусију.

Онда имамо студију Емануеле Дел Ре која се тиче садашњег тренутка и положаја важне верске групе Језида, курдске заједнице из области Нинива из Ирака, која је под снажним утицајем рата који је створио скоро непрекидну територијалну ратну линију између Ирака и Сирије, која прелази и у Либан и Турску, а која утиче на људе да преузимају ризик преласка Медитерана до Италије и Грчке, носећи са собом гомилу азиланата који желе да досегну Аустрију и Немачку, или, кроз неке друге коридоре, Македонију, Србију, Мађарску и Хрватску.

У оваквом низу догађаја и популационих промена ми налазимо и везу са два приказа у овом броју, једном написаног од стране светског гуруа социологије Хосеа Казанове који је анализирао рад младог колеге Масима Росатија (нажалост прерано преминулог) о реалности у Турској и стварању секуларног друштва тамо, и другог приказа од стране Масимилијана Руцедуа који је посвећен још једном светском гуруу, Брајану Тарнеру, познатом специјалисти компаративне социологије примењене на политику и религију.

Укратко, није потребан никакав додатан стимулус за читање овог броја. Овај број заиста вреди много више од пуког погледа на текстове који су објављени.

Др Роберто Ћипријани⁶

6 Roma Tre University, Italy. E-mail: roberto.cipriani@tlc.uniroma3.it